

אחרי 62 שנים,
דליה מזור מקבלת
סוף סוף את
**רשות
השידור**

6

איתי זיו עובר
למשהו קצת אחר

4

שופינג: אז מה הפך
את הפט שופ בוז'
לכאלה גדולים?

10

תחנות התרבות של
יזהר אשדות

16

קולנוע ישראלי?
יותר משעמם מסרט
כחול רע

13

השאפה העברית

בגיל 62 דליה מזור היא הפנים היפות של הפריים טיים (היינו משתמשים במילה מפורשת יותר, אבל היא אסרה עלינו. ככה זה כשאת שומרת הסף של השפה בתוכנית "אלוף העברית" והתפקיד זולג ליומיום). מה חוץ? היא מבסוטה שקיבלה את חייה חזרה ביום שהפסיקה להגיש תוכנית בוקר, וניאותה לדבר על מות בתה תמורת הסיכוי לעורר מודעות למחלה שהרגה אותה. ראיון דוקומנטי

הילו גלזר

היה מדויק אם אכתוב שאת גרושה בשנית?

"עדיף שלא, אני נורא לא אוהבת את המילה הזאת, 'גרושה'. כאילו שגירשו אותי, בעוד שלפעמים הדינמיקה היא בכלל הפוכה. אפשר פשוט לכתוב שאני סבתא לנכדה, אם לשניים ואישה פנויה".

אין בעיה, אבל קחי בחשבון שזה עשוי להתפרש כהזמנה להתחיל איתך. "למה לא? אני בהחלט אישה פנויה, ואם זה יגרום למישהו מעניין להביע עניין..."

נרשמ. מה המילה בעברית שאת הכי אוהבת? "אהבה".

וחכי שונאת?

"השימוש המוגזם ב'כזה', 'כאילו' ו'בעצם', מילים שאין להן תפקיד ממשי או משמעות אמיתית, מאוד צורם לי באוזן. אבל המילה שמעצבנת אותי בענק ואיתה אני לא יכולה לחיות בשום פנים ואופן היא 'כוסית', משום שהיא מייצגת בעיניי התייחסות לאישה מהמקום המייני הכי בוטה. יש נשים שמוחמאות כשמכנים אותן כך, אני מוצאת את זה מכוער ומבוזה".

דליה מזור, בת 62 ונראית נפלא, מנווטת בבטחה את היונדאי הצנועה שלה בדרך חזרה הביתה, ונתקלת בשני פחים אימתניים שהציב ככל הנראה אחד השכנים בכניסה לחניון המקשים עליה את הגישה פנימה. כמה תמרונים עם ההגה והכל מסתדר, אבל מבחינת מזור מרובר בעוד גילום בזעיר אנפין לחוסר הנימוס ולגסות המרפדים את המרחב הציבורי. "תרבות הדיור כמוה כתרבות הדיבור", היא מפטירה בהמשך ישיר לדבריה בפסקה למעלה, מתענגת על הרמיון המצלולי. אמנם מדכדך אותה לצאת שכנה נרגנת, אבל היא מבקשת שאנשים יתחילו לקחת אחריות על הדברים שיוצאים להם מפה.

במשך 40 שנותיה ברשות השידור היתה עבודה העברית התקנית כלי העבודה השימושי ביותר, וכעת היא מבקשת להפנות את תשומת הלב לשפה עצמה, ובעיקר כלפי מה שהיא תופסת ככרוסום המטריד של מעמדה. היא עושה זאת בשבתה כמגישת התוכנית "אלוף העברית" (שלישי, 21:40), יוזמה משותפת של קשת ומשרד החינוך המיוערת לילדים בכיתות ה' ו' ובוחנת את כישורי השפה שלהם באמצעות תחרויות איות ומציאת מילים נרדפות. במקצה הארצי השתתפו 130 תלמידים שהעפילו אליו מתוך כ-5,000 תלמידים שהשתתפו בתחרויות מקומיות שנערכו ב-80 בתי ספר ברחבי הארץ. בסוף התהליך יוכתר מנצח, והוא יזכה

כמלגת לימודים עד תואר שני.

"זאת תוכנית תעודה אמיתית ולא מציצנית, שמלווה תהליך בעל ערך מוסף", מתגאה מזור. "סופרים שהתארחו בתוכנית התבטאו ואמרו שהשפה היא הבית ותעודת הזהות שלנו, ואני אוסיף ואומר שלתחושת, השפה היא תרבות. בשנים האחרונות אנחנו מאבדים את שפתנו ויחד איתה גם את תרבותנו. לומדים המון על הרקע של האדם שמולך מלשמוע אותו מדבר. אני לחלוטין לא מתנגדת לסלנג ומרבה להשתמש בו בעצמי. סבבה ואחלה זה על הכיפאק, ואני גם לא חושבת שהלשון אמורה להינעל באקדמיה, אבל הבסיס צריך להיות שפה נכונה, שיש בה איוושהי מידה של

"מה לעשות שמפאת גילי אני זוכרת תרבות אחרת, מדינה אחרת. אני לא יכולה להגיד שאני מרוצה ממה שאני רואה היום. תפיסת המציאות הכי מעוותת כאן היא ההתייחסות לאנשים לפי ערכם הכלכלי"

עושר. לא ייתכן שילד שגדל כאן לא יכיר מילים נרדפות ולא יידע למשל שעלטה זה חושך. אתמול ברדיו שמעתי שיר של אלטרמן ושאלתי את עצמי כמה ילדים במדינת ישראל היום יכינו מה נאמר בו. לטעמי, מעט מדי".

ילדה בביתה של אחותי ביקשה להקריא שיר של דודו אהרון בשיעור ספרות.

"זה מצער בעיניי. זה אולי בסדר לתרבות הכפיים בשמחות ובחתונות, כשזה בא עם מקצב ועם ריקודים, שיהיה ברור שאני לא פוסלת את זה לחלוטין. אבל זה לא יכול לבוא על חשבון שירים שקריאתם מזמנת חשיבה, איזשהו מאמץ. מה יותר יפה מ'עטור מצחק'? אני מקווה שנמצא את האיוון".

גם את מודאגת משלטון הבערות, האלימות וה'מגריע לי'?"

"הכל חלק ממכלול. חוסר התרבות נוכח ברחוב כל הזמן, והשתלטות האלימות היא חלק מהעניין. כשכל ילד לוקח איתו סכין ופותר באמצעותה סכסוכים שוליים על חניה, כשאנשים נוהגים בפראות ומשאירים פצועים

מדממים על הכביש, זה מאוד כואב ועצוב. בתוך זה, השפה היא בהחלט ביטוי של התרת הרסן. היעדר היכולת לבטא את עצמך, להסביר מה עובר עליך, הופכת את הכל לנורא רדוד".

בכל זאת, העמדה שאת מביעה עלולה להתפרש כממסדית, מפא"יניקית כזאת, של "הלכה לי המדינה".

"אני לא חושבת שיש לזה קשר לממסדיות או לממלכתיות. מה לעשות שמפאת גילי אני זוכרת תרבות אחרת, מדינה אחרת. אני לא יכולה להגיד שאני מרוצה ממה שאני רואה היום. תפיסת המציאות הכי מעוותת כאן היא ההתייחסות לאנשים לפי ערכם הכלכלי. כאילו שהכסף הוא שיקוף של הכל. מסתכלים בהערכה ובהערכה על מי שהתעשר, גם אם אין לו שום רקע בתרבות, בעשייה. בעיניי זה פסול".

ומה תפקידה של הטלוויזיה בתוך כל זה, לחנך?

"פעם חשבת שכן, היום אני לא יכולה להגיד לך שזו ציפייה ריאלי. איבדתי את התמימות בהקשר הזה. אם הטלוויזיה לא תרדד אותנו למקומות נורא נמוכים, אני אומר תודה. 'אלוף העברית' היא תוכנית תרבותית וחיובית, אבל היא לא מוגשת מעמדה אליטיסטית שמתיימרת לחנך. לאור המגמה בשנים האחרונות, מפתיע ומשמח שבכלל מצאו לה מקום בערוץ 2 המסחרי. היית מצפה שהאכסניה הטבעית שלה תהיה אולי ברשות השידור".

דווקא בשיבוץ שלה בערוץ מסחרי יש סכנת הידרדרות למשבצת עלה התאנה. ניתן לכם רגע של דקדוק ואחריו נעבור למעין חודרה שתפתח גזירה בבית "האח הגדול".

"אל תיקח אותי למקומות האלה, אני לא אחראית על הערוץ ועל תכניו. זה תפקידו של הרגולטור. אני חיה בתוך עמי ויודעת שאילו היא היתה משודרת בחינוכית, למשל, לא היו נחשפים אליה קהלים רחבים. השיבוץ בערוץ 2 אומר דבר אחד עיקרי - שיהיו לה צופים".

טבילת האש הראשונה שלה כפריים טיים של ערוץ 2 היתה לפני כשנתיים ב"רוקדים עם כוכבים". היא סומגה מיד כהברקה ליהוקית, והרוויחה מצדה שדרוג תדמיתי בכמה צעדי פסדובלה קלילים, בואכה דמות משוחררת, קלילה, רחוקה מאוד מהארשת הספינקסית שהיתה מזוהה איתה מימי רשות השידור. בקשת ראו כי טוב ובחרו בה להגיש גם את תוכנית הבוקר לצד הפרשן הצבאי והקולגה לשעבר מערוץ 1, יואב לימור. השילוב הזה היה אמור להישען על הטון הענייני של בוגרי רוממה, מוגש בתוספת טוויסט קל. אחרי הכל, הליין אפ ידע אי אלו כוכבי ריאליטי ושאר פרפראות. אלא שפחות מחצי שנה לאחר השקת התוכנית, כשברקע

מזור. לא יקרה אסון אם
לא אהיה בטלויזיה
צילום: רוני כנעני

"אלוף העברית". סבבה ואחלה זה על הכיפאק

נשאות של הגן שגורם למחלה וניתן לבצע אותה גם בתחילת ההיריון כדי למנוע ילודת תינוקות חולים. לפני עשר שנים, כשקראתי שאיתרו את הגן שאחראי למחלה, הייתי משוכנעת שבכך תמו הטרגדיות המשפחתיות, אבל מסתבר שעדיין נולדים ילדים חולים. פעם היה קמפיין למניעת תחלואה בטיי זקס והיום קיימת מודעות. אך מאחר שלא קיימים חולים רבים בדיסאוטונומיה משפחתית, למחלה הזאת אין 'יחסי ציבור'."

מתי הבנת שמושהו עם הילדה לא בסדר?

"מיד אחרי הלידה. תינוקות חולים לא מסוגלים לבלוע נוזלים וצריכים לעבור ניתוח שבו מסדירים להם מעין צנרת עוקפת, שבאמצעותה הנוזלים מגיעים ישירות לקיבה. היום יודעים את זה ולכן תוחלת החיים התארכה, אבל לפני יותר מ-30 שנה לא ידעו איך להתמודד עם זה. האכלתי את הבת שלי בטפטפת. במשך חודשיים לא ישנתי אלא רק הזנתי אותה טיפות טיפות, ורשמתי לעצמי מינונים במחברת כדי להיות במעקב. אחרי חודשיים הרופא אמר שאי אפשר להמשיך ככה ושנסה לתת לה מזון סמיך יותר. אני לא רוצה להיכנס לתיאור הגרפי של הסימפטומים של המחלה, האמן לי שהם איזמים ונוראים, אבל סיבת התמותה העיקרית ממנה היתה כניסה של נוזלים לריאות. לילי נפטרה מסיבוך של דלקת ריאות קשה."

באיזשהו שלב חלפה המחשבה "די, שייגמר כבר"?

"כן. בבית החולים היא היתה צריכה לעבור סדרה חוזרת של בדיקות דם. היא היתה קטנטונת, וכשנגמרו הוורידים שמהם אפשר לשאוב דם, לקחו מאזור המפשעה. כתוצאה מזה נוצר נמק והיו צריכים

נשמעים המהומים על רייטינג מדושרש ועל כימיה מקרטעת, הוחלט לפרק את הצמד. לימור נשאר, ומזור – שהחלפה בדרור גלברמן – טוענת שהיא מאושרת שכך התגלגלו הדברים.

"קיבלתי את חיי בחזרה. אני מאוד שמחה שאני לא צריכה עוד לקום בארבע בבוקר. הגיע לי עד כאן, לא היו לי חיים. אני רוצה לעשות דברים שמסכים לי הנאה ולא שואבים ממני את כל זמני. לא רציתי להיות במקום הזה יותר. החיבור לאקטואליה הוא חלק מהחוויה שלי, אין אפשרות שלא אתעניין במה שקורה, אבל יש הבדל בין לינוק חדשות 24 שעות ביממה, להכיר את ההתבטאויות של כל שר בכל סוגיה, לבין לצרוך חדשות באופן שפוי. כאמת ובתמים הספיק לי."

את הגירושים מבעלה השני ואבי ילדיה סיכמה

בראיון מלפני שנתיים כ"חוויה נהדרת" והמשיכה הלאה. לעומת זאת את הגלד של הצלקת העמוקה בחייה – מות בתה הבכורה לילי בגיל שנה וחצי בתום מסכת מאמללת של מאבק חסר סיכוי בדיסאוטונומיה משפחתית, מחלה תורשתית נדירה שפוגעת במערכת העצבים – היא ממשיכה לשאת באורה יומיומי כמעט. מזור היתה בקושי בת 25 כשהוותה את האובדן. בתקופה האחרונה היא מגלה מעורבות מוגברת בעמותה שמטרתה, בין השאר, לעודד מודעות לגילוי מוקדם של המחלה בקרב קבוצת הסיכון: ילדים ששני הוריהם ממוצא אשכנזי.

"היה לי הרבה יותר קל להתנתק מהנושא ולהשאיר אותו מאחוריי, אבל חוסר הנחות שלי הוא חסר חשיבות אל מול הסיכוי שזוג הורים אחד יפנה לרופא ויבקש להיבדק, בבדיקה פשוטה שנמצאת בסל אפשר לאתר

לקטוע לה רגל. כשבאו אליי שאאשר את הקטיעה אמרתי: 'די, מספיק, היא גם ככה לא תחיה, אז למה אתם מאריכים את האומללות הזאת?'. אבל זה לא שכאמת אפשרו לי להחליט. הניתוח התבצע. "אני זוכרת את עצמי מסתובבת בלילות במסדרונות של בית החולים ומחפשת חומר הרדמה, פותחת כל מיני ארונות נסתרים. חשבתי לעצמי שאם אמצא ואליום ואכניס כמויות מספיק נדיבות לצנרת ההזנה שלה, אולי אוכל לסיים את הסבל הנורא הזה. בסוף לא יכולתי לעשות את זה ואני שמחה על כך. המוות שלה היה טבעי לכאורה. הגוף כשל. אני שלמה עם זה שלא קטעתי שום דבר, שלא נטלתי חיים כמו ידיי".

"אני זוכרת את עצמי מסתובבת בלילות במסדרונות של בית החולים ומחפשת חומר הרדמה, פותחת כל מיני ארונות נסתרים. חשבתי לעצמי שאם אמצא ואליום ואכניס כמויות מספיק נדיבות לצנרת ההזנה שלה, אולי אוכל לסיים את הסבל הנורא הזה"

העובדה שמדובר במחלה גנטית גרמה לרגשות

אשם?

"בוודאי. היום אני מסתכלת על הכל ממרחק הזמן, אבל כאישה צעירה בת 25 לא יכולתי להימנע מתחושת אשמה חזקה. להסתכל על תינוקות קטנה ויפהפיה ולדעת שהסבל שלה נובע מהגנים הרפוקים שלך, זה דבר שמאוד קשה להתמודד איתו."

ואז נפרדת מבעלך והתחתנת עם גבר ספרדי.
"נכון. עמוק בתוך האומללות, כשאני לא מסוגלת לחשוב על שום דבר פרקטי עתידי, מגיע הרופא ואומר במין חצי צחוק, אבל הוא בעצם מתכוון לזה לגמרי, שאם בן הזוג הבא שלך לא יהיה אשכנזי, זה יימנע'. אז זה לא שבאותו רגע הלכתי ויישמת, אבל החיים מגלגלים אותך לכל מיני מקומות. הטרגדיה גרמה לריחוק ביני לבין בן זוגי דאז, ואיכשהו זה חזר לתורעה ודברים קרו."

הפצע הזה הפך אותך לאמא היסטורית?

"האמת שלא. אמנם אני במהותי אמא פולנייה ולכן מטבעי דאגנית ומגוננת, אבל ברגע שנולדו לי ילדים בריאים, נדהמתי לגלות כמה קל לגדל אותם.

"זאת תוכנית תעודה אמיתית ולא מציצנית. סופרים שהתארחו בה אמרו שהשפה היא הבית ותעודת הזהות שלנו, ולתחושת, השפה היא תרבות. בשנים האחרונות אנחנו מאבדים את שפתנו ואיתה גם את תרבותנו"

בכל דבר שהיא עושה, גם המינון הוא עניין מכריע: "אני עושה בייביסיטר כשמבקשים, אבל לא מבטלת את חיי למען הסבתאות. אם יש פרויקט שאני עוסקה בו, אני מודיעה מראש שבפרק הזמן הזה לא אוכל לעזור. החיים לא נגמרים בגיל 60. אוי ואבוי אם מכאן והלאה נתפוס את המהות שלנו רק בעזרה לילדים ובטיפול בנכדים".

מה המטרה הבאה שפימנת לעצמך?
"חרלתי לסמן מטרות. אני מאושרת בכל סיטואציה שבה אני נמצאת. גם לא לעשות כלום זה כיף גדול. אחרי 42 שנים של עשייה מתמדת אני מרשה לעצמי לטפוח על השכם וליהנות גם מהחופש. אני מלאת אנרגיה, טאץ' ווד, אבל מוצאת הנאה גם בלנות, ונהנית מהמצב שבו מגיעים כל מיני פרויקטים ואני יכולה לבחור מתוכם. אני ממש לא מכורה למסך ולא יקרה אסון גם אם לא אהיה בטלוויזיה. אני יודעת למלא את זמני בדברים שעושים לי טוב. אנשים בגילי כבר מזמן למדו איך למלא את חייהם ולהימנע ממצב שהם יושבים ומסתכלים על התקרה".

ערב טוב' כפתיחה או 'תודה שהייתם איתנו' בסיום. התפקידים הללו היו שמורים לגברים. נשים גם לא נחשבו למתווכות הנכונות בענייני צבא או ביטחון. דאגו לחלק את הידיעות כדי שאת כל החדשות המרכזיות, הראשוניות, יגישו הגברים, ואילו תחומי הסיקור שלנו היו תצוגות אופנה ועניינים קלים. התפיסה היתה ששנים הן תוספת, קישוט".

בשגרת היומיום שלה מוקדש נתח משמעותי לפעילות ספורטיבית, בעיקר לשחייה ולטניס ("נדאל או פדרר? קשה לבחור. הנחישות והעוצמה הפנימית הנדירה של נדאל יחד עם האלגנטיות הטבעית של פדרר"). בד בבד למדה להתמסר לחולשה למתוקים ("אם מעשנים מכורים רצים לחפש קיוסק בחצות כשנשארת להם סיגריה אחת בחפיסה כדי חלילה לא להיתקע בלי, אז אני עושה אותו דבר כשבפריז עומדת להיגמר הגלידה"). היא למדה ספרדית באופן עצמאי, מרחיבה את הדעת בהרצאות מזדמנות, ושנתיים אחרי "רוקדים" זוממת לחזור לרקוד - "אם אצליח לאסוף את עצמי". בוויית הטלוויזיונית, היא מתנזרת מריאליטי אבל מכורה לסיטקום האוורירי "המפץ הגדול", צרכה בקרחונות את "משחקי הכס", משתדלת לעקוב אחר הסדרות של יס דוקו ומקפידה לעבור על מהדורות החדשות (ערוץ 1? "אני לא מרגישה מחויבות לצפות, הטלוויזיה מממשת אצלי בעיקר צרכים אסקפיסטיים").

באופן בלתי נמנע משתדלת לבלות כמה שיותר עם נכדתה החדשה היילי, בת השנה וחצי. אבל כמו

העובדה שנתתי לתינוק בקבוק והוא פשוט ינק ממנו היתה וואו מבחינתי. עולם אחר".

הרזומה שלה ברשות השידור נמתח כאמור על פני 40 שנה ("ערוץ 1 הוא חלק בלתי נפרד ממני, עד היום כשאני מתקשרת לחברה שעובדת שם, השאלה הראשונה שלי היא 'מה קורה בעבודה?'"). היא שימשה בין השאר כקריינית רצף, כתבת "יומן", כתבת אופנה ומגישת "מבט" במשך 13 שנים (1980-1993) לצדו של חיים יבין, עד שבערוץ החליטו לוותר עליה ולחזור למודל של מגיש יחיד. היא מעולם לא הסתירה את העלבון. בתפקידה האחרון שם היא הגישה את תוכנית הכלכלה "מדד יומי". "היינו הראשונים שתיווכו לצופים כלכלה בגובה העיניים", היא אומרת. "אני, כאדם שאין לו רקע קודם בתחום, שאלתי שאלות שאפשרו לצופים להבין במה מדובר. התוכנית נשענה על הנחות סוציאל-דמוקרטיות, מבית מדרשו של עורד שחר, שגם התאימו לתפיסת העולם שלי. עסקנו בנושאים שנחשבים לא קסטיים - אבטלה, הפרטה, סגירת מפעלים".

סיפרת פעם בראיון על התנאים הבלתי אפשריים שבהפקת תוכנית כזאת - המחסור במשאבים, השביתות. רשות השידור היא מקום עד כדי כך רקוב?

"רקוב זה לא מונח שאני עומדת מאחוריו, אבל עשר השנים האחרונות שם בהחלט היו קשות. בכל פעם שחשבת שהגעת לתחתית, הידרדרת למקום נמוך יותר ולא ידעת מאין תנחת הגזרה הבאה. זה היה מתסכל, מעצבן וכאוב, אבל עשינו מה שאפשר ובשום שלב לא הרמנו ידיים".

ומה עם מה שמכנים "הפוליטיזציה של הרשות" את חווית מקרה נוסח קרן נויבך והמגוישים המאזנים?

"לא. ובכלל, אני לא נמצאת כרגע במקום של לבקר את רשות השידור. אני רק יכולה להגיד שקרן היא שדרנית ישרה, אינטליגנטית ומוכשרת, ואני שמחה שהאנשים שם התעשתו ומאפשרים לה להמשיך בעבודה המצוינת".

יש היום תקרת זכוכית לנשים בחדשות?
"היום לא, ומספיק אם תסתכל על יונית לוי ועל תמר איש שלום. מאחר שהשינוי במהלך השנים היה כל כך דרמטי, אנשים נוטים לשכוח, אבל בתקופתי לא העלו על הדעת שאישה תוביל מהדורה. גם כשצורפתי ל'מבט', תמיד עבדנו בזוג ולא היה מצב שאומר